

1. PRESELJEVANJE NOVIH LJUDSTEV NA OZEMLJE RIMSKEGA

- germanska ljudstva (politično dobro organizirana ljudstva z bogato kulturo) so v 5. in 6. stol. naselila ozemlja rimskega imperija

- selitve spodbudili **Huni** (nomadsko ljudstvo mongolskega izvora iz osrednje Azije), 4. stol. prodiranje proti EU – l. 350; barbarsko ljudstvo, uspešna vojska na konjih

- ATILA (Bič Božji) : hunski kralj, največji obseg ozemlja v času njegovega vladanja)
- bitka pri Katalunskem polju l. 451 poraženi
- smrt Atile → razpad hunske države (l. 453)
- plemena, ki se niso hotela sprijazniti s hunskim suženjstvom, so se začela seliti proti zahodu

- nastane **velik selitveni val** = preseljevanje celotnih ljudstev na ozemlje rimskega imperija

-Germani:

- v vojski moški, ženske doma skrbale za otroke in delale
- vzroki preseljevanja:
 - o vdor Hunov, bogastvo Rima, povečano število prebivalstev, medplemnski boji
- delitev:
 - o Zahodni Goti, Juti, Angli, Sasi (Anglija), Langobardi (Panonska nižina, Italija), Franki (Francija), Vandali (S Afrika), Alemeni (Nemčija)

- prvi se na rim. ozemlje naselijo **Zahodni Goti** (l. 378 pri Adrianoplu premagajo rimsko vojsko) – v Menezo

STIKI MED »BARBARI« IN RIMSKIM PREBIVALSTVOM

- na čelu germanskih ljudstev je bil sloj vojaške aristokracije, ki mu je načeloval kralj; maloštevilna ljudstva, imela vojaško premoč

- kot rim. federati dobro poznajo taktiko rim. vojske, bili seznanjeni z rim. ureditvijo, navadami in s (slabim) položajem različnih slojev prebivalstva v gospodarsko oslabiljenem in politično nestabilnem rim. imperiju

- rim. prebivalstvo je z germanskimi ljudstvi trgovalo, v njihove dežele so se zatekali pred hudimi davčnimi bremenmi in preganjanjem za časa državljskih vojn ter bojev med pretendenti na cesarski prestol

- iz dežele so bežali tudi pripadniki najvišjih slojev rimske družbe (Orest)

PLENENJE RIMA V LETIH 410 IN 455

-izurjena in hitra germanska konjenica, opremljena z dolgimi šilastimi meči

-gibanje po ozemlju rim. imperija → osvajačno preseljevanje velikih, organiziranih bojevnih skupin

-s svojo vojaško močjo, s pobijanjem, preganjanjem, rušenjem in požiganjem zbujele strah

-l. 410 je Rim padlo v roke **Zahodnim Gotom**

-RIM: stoletja središče svetovnih osvajanj

-l. 455 napadejo in izropajo **Vandali** zanimanje za zlato, srebro in dragocenosti

KULTURA GERMANSKIH LJUDSTEV V ČASU PRESELJEVANJA

-opuščanje politeizma in sprejetje krščanstva

-Goti se pokristjanijo že v 4. stoletju, sprejmejo Arijev nauk (arijanstvo)

-koncil v Niceji l. 325 ta nauk razglasi za krivoverstvo prebivalci rim. provinc krščanstvo germ. ljudstev doživljajo kot krivoverstvo

-nadškof Izidor, eden največjih mislecev poznoantičnega oz. zgodnj srednjeveškega Zahoda – iz arijanstva preobračal v pravoverni cerkveni nauk

-krščanstvo med Germani razširi pismenost

-pri prevajanju Svetega pisma so prvotno germansko pisavo, rune, kombinirali z grško in latinsko pisavo

-vpliv srednjeveškega okraševanja rokopisov z miniaturnimi

-prvi zapisi prava največjih germanskih ljudstev:

-Rotharijev edikt pri **Langobardih**

-Salijski zakon (Lex Salica), plemensko pravo salijskih **Frankov** predpisi v zvezi z umori, ugrabitvami, s posilstvi, telesnimi poškodbami, požigi, kraji

-bogata umetniška dejavnost, zaradi srečevanja z azijskimi kulturami in s kulturo grško-rimskega sveta -> prefinjene tehnike obdelave kovin, dragih kamnov in kož, okraševanja orožja, orodja, uporabnih predmetov, oblačil in sakralnih umetnin

KAKO SO BILE UREJENE GERMANSKE DRŽAVE

-kralji in vojskovođe patricij, konzul

-bili so vladarji svojim ljudstvom, staroselskim prebivalstvom so formalno vladali v imenu cesarja

-prizadevali za (težko dosegljivo) **sožitje** lastnih ljudstev in rim. staroselcev po svojo oblastjo

-za Germane velja germansko pravo, za staroselce pa določila rim. prava; živeli ločeno

-sodelovali z lokalno rimsko aristokracijo (v Rimu s senatom) in s predstavniki cerkve, z rimskimi učenjaki so zasnovali svojo vladno in upravo

-pomočnika Teodorika, kralja **Vzhodnih Gotov**, sta bila Boetij in Kasidor

-v pozno antični oz. zgodnj srednjeveških germanskih državnih tvorbah na tleh razpadajočega rimskega imperija so se prepletali krščanstvo, germanska tradicija in lokalna antična kultura

-obstoj germanskih ljudstev bistveno spodbudi razkrajanje njegovega zahodnega dela

-utrdijo se lokalne posebnosti v družbeni ureditvi, pravnih normah in pravnih navadah ter upravi

-institucije rim. države izginjajo, z njimi je ugašala rimska državnost

-germanska ljudstva + krščanska cerkev + vpliv papeštva = osnova za nastanek nove, srednjeveške fevdalne družbe

2. SLOVANI IN RIMSKI SVET

-najstarejši ohranjeni zapisi segajo v čas preseljevanja ljudstev

-Slovani:

- skupnost več ljudstev različnega izvora
- rodovno plemenska skupnost
- povezani v družine ali zadruge (skupna lastnina)
- demokracija
- poljedelstvo, lov in nabiralništvo
- najstarejši viri: Venedi, grški viri: Sklavinoi, latinski viri: Sclaveni ali Sclavi
- preprosta materialna kultura in skromna bivališča (zemljanke)

-pradomovina je bila vzhodno od dežel germanskih ljudstev, na območju evropskega **dela** današnje **Rusije, Belorusije, Ukrajine in Poljske**

PRESELJEVANJE

-razlogi so podobni za preseljevanje germanskih ljudstev, pritisk bojevitih stepskih ljudstev iz azijskega prostora, predvsem Hunov

-selila v smeri Odre, Labe, Saale in na ozemlje današnje Češke, Slovaške ter v Panonijo

-na **jugovzhodu Evrope** ni potekalo samostojno, ampak **pod nadoblastjo Avarov** (Obrov), stepskega nomadskega ljudstva – po odhodu Vzhodnih Gotov v ITA nadzirajo Panonijo

SLOVANI DOSEŽEJO BALKAN

-kot del avarske vojaške sile so prodirali na jugozahod Balkanskega polotoka, v Ilirik, na ozemlje vzhodnega dela rim. cesarstva

-l. 582 osvojijo Sirmij, nekdanjo metropo → Ilirika odprta pot za naseljevanje po celotnem Balkanskem polotoku, dosežejo otok Peloponez

-l. 626 kot del avarskega vojaškega ustroja (neuspešno) oblegajo cesarsko prestolnico Konstantinopol

3. JUSTINIJANOV POSKUS OBNOVE CESARSKE OBLASTI NAD CELOTNIM IMPERIJEM

-z odstavitvijo zahodnorimskega cesarja Romula Augustula l. 476 in oblikovanjem državnih tvorb germanskih ljudstev na ozemlju zahodnega rimskega cesarstva tam ni bil nikoli več imenovan cesar

- za vse cesarstvo je dovolj en cesar – tisti v Carigradu

- kralji vladali z njegovim dovoljenjem in v njegovem imenu (cesarska oblast je bila nad evropskim zahodom bolj kot ne formalna)

-zakonodaje sprejete v Carigradu so formalno veljale za vse cesarstvo – spoštovali so jih samo tam, kjer je imel cesar dejansko oblast

VZHODNORIMSKO CESARSTVO	ZAHODNORIMSKO CESARSTVO
centraliziran, center: Konstantinopel kultura in tradicija: grška vera: krščanstvo jezik: grščina gospodarski in duhovni polet denarno gospodarstvo razvito kmetijstvo, bogata obrt trgovski in kulturni stik z deželami daleč naokoli rimsko pravo učinkovit davčni sistem vojska, razkošje cesarskega dvora propad: 1453 (Turki)	prevladuje germanski vpliv center: Rim jezik: latinščina, pisava: latinica vera: poganstvo gospodarsko nazadovanje naturalno gospodarstvo latinska tradicija propad: 476 (Germani) rimsko pravo

-CARIGRAD – prestolnica vzhodnega dela imperija, gospodarsko, kulturno, versko in politično središče cesarstva

-**cesar Justinijan** prizadeval obnoviti neposredno cesarsko oblast nad celotnim ozemljem imperija

- uvede reforme:
 - o vojaške (vojska mu je bila podrejena)
 - o gospodarske (velik razcvet)
 - o politične
 - o šolske
- podrejena Cerkev **cezaropapizem**
- **despotizem** → vlada sam, nima milosti
- Corpus Juris Civilis: zakonik (rimsko + bizantinsko pravo)
- vojskovodja: Velizar in Narses sta izvedla uspešne boje nad germanska ljudstva in pod neposredno cesarsko oblast povrnili dele zahodnorimskega imperija v Afriki, Italiji in južni Španiji; dobra vojska, veliko denarja povečanje obsega cesarstva →
- HAGIA SOFIA (Sveta modrost)
 - o največja cerkev krščanstva
 - o ker so na ozemlje prodrli Turki so jo spremenili
 - dodali so 4 stebre
 - freske, ikone, slike, ki so predstavljale človeka so prepleskali s simboli (prepoved upodabljanja človeka)
 - o danes muzej
 - o tloris v obliki grškega križa
- vendar kratkotrajni uspehi v ITA v 6. stoletju vderejo Langobardi, Arabci so osvojili Afriko v 7. stoletju, Španijo v 8. in Sicilijo v 9. stoletju

- Heraklej: reforme

VZROKI ZA NEUSPEH OBNOVE RIMSKEGA CESARSTVA

-povezani z vojaškimi in strateškimi razmerji med velikimi silami na Bližnjem vzhodu in razlikami v družbeni ter kulturni podobi vzhodnorimskega cesarstva in dežel evropskega zahoda

- **navali novih ljudstev** na ozemlje bogatega in gospodarsko razvitega vzhoda (Avari, Slovani, Bolgari)

-spopadi z mogočno Perzijo pod dinastijo Sasidov, tudi Arabci napadejo

-obramba je zahtevala vso razpoložljivo vojsko, velika denarna in druga sredstva za obrambo (za vzdrževanje in oborožitev čet, gradnjo utrd ob mejah, tribute, podkupnine in odkupnine)

-jezik

- na evropskem zahodu: latinščina
- vzhodnorimsko cesarstvo: grščina
- vedno manj takih, ki obvladajo oba jezika

-slabljenje politične in verske enotnosti v krščanski skupnosti

-rim. cerkev je postajala čedalje manj odvisna od cesarske oblasti

- politično se opirala na voditelje velikih germanskih ljudstev zagotovili učinkovitejšo zaščito kot cesar iz Carigrada
 - o latinsko govoreča rimska cerkev in grški cesarski dvor sta se začela politično oddaljevati

- **verska vprašanja**; oddaljevanje cerkve na latinskem zahodu in helenističnem vzhodu

- rim. škof, papež si je kot naslednik sv. Petra lastil primat v krščanstvu
- carigrajski patriarhi so se imeli za enakovredne papežem, cesar v Rimu niso priznavali
- vzhodna cerkev - močni cesarski nadzor
- patriarhi so morali cesarje priznavati za branilce vere, nadrejene cerkvi
- razlika med pogledoma na primat v krščanstvu je skupaj z razlikami v krščanskem nauku in bogoslužju vodila k ločitvi na katoliško cerkev na evropskem zahodu in pravoslavno (ortodoksno) na vzhodu celine

-nastanejo 3 velike skupine:

- Zahodni Slovani - potovali proti zahodu
- Južni Slovani - potovali proti jugu
- Vzhodni Slovani - potovali proti vzhodu

VZHODNORIMSKO ALI BIZANTINSKO CESARSTVO?

-izrazito krščansko

- državna vera
- cesar = posvetni voditelj krščanskega občestva, (materialna) krepitev Cerkev

- spremembe odnosov med sloji prebivalstva: olajšano je bilo osvobajanje sužnjev, zmanjšana je bila oblast očetov nad življenjem otrok, uzakonjeno je bilo preganjanje krivoverstva

-živiljenje med vzhodnorimskim cesarstvom in antično rimsko ureditvijo se je razdvojilo

-gospodarstvo: trgovina z vzhodom (Perzija, Indija, Kitajska)

-vpliv helenistične kulture se krepi

-posebna vojaška upravna delitev cesarstva in fevdalizem

-ko so na katoliškem zahodu v srednjem veku vnovič imenovali »rimske« cesarje in ko je bilo vzpostavljeno Sveto rimsko nemško cesarstvo, so v vladarju v Carigradu videli grškega kralja, njegovo državo pa so imeli za kraljestvo Grkov

-državna skupnost, ki se je v srednjem veku razvijala na vzhodnorimskih temeljih, se je v novoveški dobi uveljavilo ime Bizantinsko cesarstvo

- Bizantinci so se ves čas obstoja svojega cesarstva čutili Rimljane, svoje vladarje so imeli za zakonite rimske cesarje